

# Obsah

<i>Místo úvodu</i>	5
1. <i>Námaha pojmu a námaha činnosti</i>	5
2. <i>Zkušenost víry</i>	6
3. <i>Ortodoxie a ortopraxe</i>	9
<b>PREAMBULE</b>	10
I. <b>ČESKÁ CÍRKEV PO DESETI LETECH Z HLEDISKA PASTORÁLNÍHO TEOLOGA</b>	11
1. <i>Metoda poznání „naší“ církve</i>	11
1.1 <i>Předpochopení v pastorační praxi</i>	11
1.2 <i>Kritéria dialogu o „naší“ církvi</i>	13
1.3 <i>Význam osobního pojetí církve pro její poznání</i>	14
2. <i>Typologie východisek a naše očekávání</i>	15
3. <i>Základní teze</i>	19
4. <i>Pocit nespokojenosti</i>	22
5. <i>Výhledy</i>	25
<b>PRVNÍ ČÁST – CESTY ORTODOXIE</b>	30
II. <b>VÍRA A VŠEOBECNÉ PODMÍNKY ŽIVOTA MODERNÍ DOBY</b>	31
1. <i>Základní charakteristika života v dnešním světě</i>	31
1.1 <i>Pokusy popsat současnou kulturní krizi</i>	32
1.2 <i>Kritický profil současné kultury a kulturní krize</i>	34
2. <i>Víra a duchovní potřeby postkomunistické společnosti</i>	35
2.1 <i>Povaha změn ve východní Evropě v roce 1989</i>	35
2.2 <i>Duchovní požadavky v Evropě po roce 1989 – „nová evangelizace“</i>	36
2.3 <i>Obnova spirituální teologie</i>	38
2.4 <i>Analýza spirituálních oblastí života současného křesťana</i>	40

III. HODNOTY SOUČASNÉ KULTURY A KŘESŤANSKÉ POJETÍ	
SPIRITUALITY	43
1. <i>Církev a kultura v dnešním pohledu</i>	43
2. <i>Antinomické směřování současné kultury</i>	45
2.1 Univerzalita hodnot	46
2.2 Partikularita hodnot	49
3. <i>Křesťanské pojetí spirituality – překonání antinomie</i>	53
IV. POVOLÁNÍ TEOLOGA A HISTORICKÝ KONTEXT	57
1. <i>Teologie a kultura</i>	57
2. <i>Teologie jako explicitní výraz vztahů</i>	60
3. <i>Teologie jako účinný teologický soud v dějinném konání</i>	65
4. <i>Úkoly teologa před dějinami</i>	69
V. K TEOLOGII ŽIVOTA. ODSOCIOLOGIZOVÁNÍ	
PASTORÁLNÍ TEOLOGIE?	71
1. <i>Historické pojetí pastorální teologie</i>	71
2. <i>Základní sociálněkulturní aspekty současné pastorace</i>	73
3. <i>Každodenní život jako sociologický fenomén a pastorace</i>	75
4. <i>Teologické vymezení pastorace a překonání jednostranných sociologizujících přístupů</i>	78
5. <i>Pastorální teologie jako „teologie života“</i>	80
6. <i>Úkoly pastorální teologie v blízké budoucnosti</i>	83
VI. METODA PASTORÁLNÍ TEOLOGIE A SOUČASNÉ	
PSYCHOLOGICKÉ PŘÍSTUPY	85
1. <i>Pastorální péče jako umění</i>	85
2. <i>Umění doprovázet člověka v dějinách jeho života a víry</i>	90
3. <i>Pastorální psychologie</i>	94
4. <i>Pastorální teologie a psychologické přístupy v pastoraci</i>	101
DRUHÁ ČÁST – ORTOPRAXE	104
VII. CO JE NÁM SVĚŘENO PASTORAČNÍ SLUŽBOU	105
1. <i>Pastoraci dává smysl láska Boží, Srdce Syna a působení Ducha</i>	105
2. <i>Pastorace je tehdy pastorací, je-li silně poznamenána velikonočním tajemstvím</i>	106
3. <i>Pastorace vstupuje do prostoru lásky Boží až do krajnosti, stejně tak i do prostoru lidské nenávisti</i>	107
4. <i>Pastorace přináší proměnu srdce a obrací úzkost ze smrti ve velikonoční důvěru v život</i>	107

5. <i>Co nám bylo svěřeno pastorační službou – úkol (munus)</i>	108
6. <i>Reforma života jako konkrétní výraz pastoračního úkolu</i>	111
7. <i>Pastorace jako odpovídající výraz spásy</i>	112
VIII. NOSITELÉ PASTORACE – JAK SE PROMĚNÍME	
VE SLUŽEBNÍKY CÍRKVE	114
1. <i>Proměna na základě prozíravé lásky</i>	114
2. <i>Překážky proměny ve služebníky církve</i>	117
2.1 <i>Krajní spiritualismus</i>	118
2.2 <i>Izolacionismus, bezcílne putování a osamocené surfování</i>	119
2.3 <i>Nedokončená konverze</i>	121
3. <i>Pět ran církve</i>	122
4. <i>Jak se staneme služebníky církve</i>	123
IX. MYSTAGOGICKÉ PRVKY SLUŽBY SLOVA V DNEŠNÍ PASTORACI	125
1. <i>Mnohotvárnost služby slova v pastoraci</i>	126
2. <i>Zvěstování a evangelizace</i>	128
3. <i>Boží slovo a slavení svátosti</i>	129
4. <i>Slyšet Boží slovo a kázat jej</i>	132
5. <i>Mystagogické prvky struktury homilie</i>	134
5.1 <i>Kérygma</i>	135
5.2 <i>Didaskálie</i>	136
5.3 <i>Parakleze</i>	137
5.4 <i>Mystagogie</i>	138
6. <i>Homilie a křesťanský život</i>	138
7. <i>Tři předpoklady homilie dnes</i>	139
7.1 <i>Studium Písma svatého</i>	141
7.2 <i>Literární, duchovní, eschatologický a morální smysl Písma svatého</i>	141
7.3 <i>Osobní svědectví</i>	143
X. UDÍLENÍ SVÁTOSTÍ VŠEOBECNĚ	145
1. <i>Osobní uschopnění</i>	145
2. <i>Teologické uschopnění</i>	148
3. <i>Lidská zkušenost a zkušenost víry</i>	152
4. <i>Základní teologická reflexe k současné praxi udílení svátostí</i>	154
XI. SLAVENÍ EUCHARISTIE A NEDOSTATEK KNĚŽÍ	160
1. <i>Rozhodování církve v otázce slavení eucharistie v prvních třech staletích</i>	163



2. Četnost slavení eucharistie po době Konstantina Velikého	165
3. Vztah eucharistie a postní disciplíny	168
4. Slavení eucharistie v klášterech a vliv mnišských zvyklostí	170
5. Postupný zánik četnějšího přijímání laiků a současná obnova častého přijímání	172
6. Základní pastorační orientace pro slavení eucharistie dnes	175
<b>XII. SOUČASNÁ KRIZE SVÁTOSTI POKÁNÍ A CESTY JEJÍ OBNOVY</b>	178
1. Rozlišování a jeho význam pro člověka a jeho činnost	183
2. Vstoupit do sebe samého a objevit svoji chudobu i bohatství	184
3. Dívat se na sebe sama a postřehnout	186
4. Číst v sobě samém to krásné i odporné	187
4.1 Člověk jde od zlého k horšímu	187
4.2 Člověk se pokouší vyjít ze zlého a hledá dobro	188
4.3 Člověk, který koná dobré věci, hledá lepší	189
4.4 Rozhodnutí o sobě samém, rozhodnutí o tom, proč ne a proč ano	190
<b>XIII. NOVOST CÍRKVE A V CÍRKVI JAKO PRAMEN NOVÉ EVANGELIZACE</b>	192
1. Pastore se zabývá „novou“ skutečností, která se rodí ve vztahu víry k Otci, Synu a Duchu svatému	192
2. Víra přináší novou skutečnost do života osobního a společenského	194
3. Církev včera a dnes	198
4. Pastorec zprostředkovává „novou“ skutečnost víry v dějinách	200
4.1 Církev jako tajemství	200
4.2 Církev jako „impérium“ přijímá sílu z politické moci	202
4.3 Církev jako instituce, která přijímá sílu „zákona“	204
4.4 Církev jako „communio – společenství“ přijímá svoji sílu z lásky	206
5. Primát lásky	208
6. Církev, která prožívá jednotu a pluralitu ve vztahu ke Kristu a k Duchu Svatému	209
<b>XIV. AUTORITA, POSLUŠNOST A MOC. CÍRKEV NA POČÁTKU TŘETÍHO TISÍCILETÍ</b>	211
1. Kladení otázky po autoritě dnes – eklesiologický kontext	211
2. Autorita v církvi – systematický pohled	213
2.1 Konkrétní vazby vedoucí k autoritě v dnešní církvi	214
2.2 Strategie růstu autority církve dnes	214

3. <i>Cesty autority v církvi – krátký dějinný přehled poslušnosti</i>	215
3.1 Poslušnost „duchovnímu otci“	216
3.2 Poslušnost vůči slovům Písma	216
3.3 Poslušnost tradici	217
3.4 Poslušnost vlastnímu svědomí	218
3.5 Poslušnost hierarchii	219
3.6 Kolegiální poslušnost	221
3.7 Integrovaná poslušnost	221
4. <i>Autorita a pokušení moc – evangelní vize</i>	223
4.1 Autorita se musí stávat chudší	224
4.2 Autorita podle Ježíše	225
5. <i>Závěr</i>	227
<b>XV. POLARIZACE V ČESKÉ KATOLICKÉ CÍRKVI – CESTY KE KVALIFIKOVANÉ REFLEXI</b>	229
1. <i>„Polarizace“ české katolické církve – eklesiologický a sociologický fenomén</i>	229
2. <i>Předpoklady kvalifikované reflexe fenoménu polarizace</i>	231
3. <i>„Polarizace“ jako pastorační otázka</i>	231
4. <i>Antinomie – teologické východisko?</i>	235
<b>XVI. SPOLEČENSTVÍ – MOJE RADOST A MŮJ KRÍŽ</b>	239
<b>XVII. BUDOUCÍ CESTY FARNÍ PASTORACE. SOUČASNÉ KATOLICKÉ HLEDÁNÍ</b>	241
1. <i>Způsoby kladení otázek možné budoucí farní pastorace</i>	242
2. <i>Rozpad tradičních vazeb v pluralitní společnosti a vznik vazeb osobních</i>	244
2.1 Z hlediska sociálního a kulturního	244
2.2 Z hlediska teologického	246
3. <i>Základní oblasti farní pastorace</i>	247
4. <i>Rozvoj pastorační teologie z hlediska budoucí farní pastorace</i>	250
5. <i>Závěr</i>	252
<b>XVIII. TYPOLOGIZACE FARNÍ DUCHOVNÍ SPRÁVY 1948–1999 v ČR</b>	253
1. <i>Metodologické východisko</i>	253
2. <i>Doznívání josefinského modelu farní duchovní správy v době protektorátu a nástupu komunismu</i>	256
3. <i>Přeměna josefinského modelu duchovní správy pod tlakem oficiální ideologie a brutálního násilí v duchovní správu za socialismu</i>	260

4. Život církve v postupném komunistickém tání (konec 50. a začátek 60. let)	263
5. Růst radosti ze zavádění liturgické reformy a vznik dílčích alternativních přístupů k duchovní správě na základě II. vatikánského koncilu (60. léta)	265
6. Duchovní správa v době „normalizace“ (1970–1989)	272
7. Duchovní správa jako exploze pastorační činnosti církve, postupná únava z vyčerpání a hledání reálných forem farní duchovní správy (1989–1999)	282
XIX. POUŤ, STÁLE AKTUÁLNÍ PASTORAČNÍ SKUTEČNOST?	284
1. <i>Pouť jako náboženská zkušenost</i>	285
2. <i>Pouť jako historická skutečnost</i>	287
3. <i>Pouť jako pastorační skutečnost</i>	290
XX. PASTORAČNÍ PÉČE O LIDI TRÁVÍCÍ VOLNÝ ČAS, TURISMUS A SPORT	294
1. <i>Volný čas</i>	294
2. <i>Turismus</i>	296
3. <i>Chataření</i>	297
4. <i>Sport a zábava</i>	299
5. <i>Poznámky k pastoraaci volného času</i>	300
6. <i>Volný čas, výzva pro českou církev</i>	305
XXI. ZÁKLADY RODINNÉ PASTORACE	307
1. <i>Význam rodiny</i>	308
2. <i>Současné změny rodinného života</i>	309
2.1 <i>Manželství jako osobní životní společenství</i>	309
2.2 <i>Manželství jako partnerské vztahy</i>	310
2.3 <i>Odpovědné rodičovství</i>	312
2.4 <i>Tendence ke zpochybňování manželství jako instituce</i>	315
2.5 <i>Manželství na zkoušku</i>	317
3. <i>Spirituální prvek rodinné pastorace – manželství jako povolání</i>	318
XXII. EKUMENISMUS JAKO PODNĚCUJÍCÍ ROZPOMÍNÁNÍ VÍRY	321
1. <i>Ekumenismus a církevnost vyznání víry</i>	321
2. <i>Ekumenická exkluzivita?</i>	324
3. <i>Existuje cesta ke společnému vyznání víry?</i>	326
XXIII. KŘEŠŤANSKÝ VÝCHOD – CENNÝ PRAMEN OBNOVY DNEŠNÍHO SVĚTA	331
1. <i>Proměna člověka je osobní</i>	332
2. <i>Vtělení, kříž a zmrtvýchvstání</i>	333



3. <i>Spása z ekumenického hlediska</i>	336
3.1 Charakteristika protestantského pojetí	337
3.2 Charakteristika katolického pojetí	340
3.3 Charakteristika pravoslavného pojetí	342
3.4 Proměna srdce	346
XXIV. DUCHOVNÍ – NEDUCHOVNÍ	350
1. <i>Kontext kladené otázky</i>	350
2. <i>Užívání slova duchovní</i>	351
3. <i>Křesťanské pojetí duchovního života</i>	352
4. <i>Projevy duchovního života ve službě umírajícím</i>	356
XXV. KAM SMĚRUJE NÁŠ ZASVĚCENÝ ŽIVOT?	361
1. <i>Nové vidění zasvěceného života</i>	363
2. <i>Zasvěcený život ve změněném světě</i>	366
3. <i>Útěk ze světa a posvěcení světa</i>	369
4. <i>Zasvěcený život žen</i>	370
5. <i>Poslušnost a autorita</i>	372
6. <i>Otázky formace</i>	374
7. <i>Zasvěcený život zítřka</i>	376
7.1 Úbytek povolání	378
7.2 Zánik řeholních společenství	378
7.3 Základní východiska	379
8. <i>Komunitní život</i>	387
XXVI. LIDOVÁ ZBOŽNOST – KULTURNÍ A EKLESIOLOGICKÁ PROVOKACE	389
1. <i>Interpretace lidové zbožnosti</i>	391
1.1 Jednostranně kritické interpretace lidové zbožnosti	392
1.2 Interpretace integrující	393
2. <i>Pohled katolické teologie</i>	395
3. <i>Specifičnost lidové zbožnosti</i>	396
3.1 „Zbožnost“ jako teologická kategorie	396
3.2 Náboženství a zbožnost	397
3.3 Pojem „lidovosti“	398
4. <i>Závěr</i>	400
XXVII. SPIRITUALITA Z HLEDISKA DUCHOVNÍCH CVIČENÍ SV. IGNÁCE	401
1. <i>Historické souvislosti vzniku Duchovních cvičení</i>	401
2. <i>Duchovní cvičení sv. Ignáce</i>	405

3. Duchovní cvičení jako náboženská zkušenost	409
4. Duchovní cvičení jako praxe modlitby	412
5. Duchovní cvičení jako integrální spiritualita	416
XXVIII. IGNACIÁNSKÁ MODLITBA	418
1. Struktura ignaciánské modlitby	418
2. Výběr místa a polohy modlitby	419
3. Mentální příprava k modlitbě	422
4. Absolutní modlitba neboli modlitba nespoutaná	424
5. Vlastní obsah ignaciánské modlitby	425
6. Poděkování	428
7. Reflexe modlitby	430
8. Závěr	432
XXIX. „GENIUS LOCI“ A PROJEV DUCHA	433
1. Globální svět	433
2. „Genius loci“ jako teofanie a epifanie	436
3. Některé spirituální aspekty příslušnosti k regionu	439
4. Záchrana globálního světa	442
TEOLOGICKY MILOVAT CÍRKEV (NA MÍSTO EPILOGU)	444
PRAMENY UVEŘEJNĚNÝCH STUDIÍ	448